

סוף זמן קר"ש

עש"ק בא
9:04

עש"ק בשלח 9:02

מאן דלא קרי קר"ש בעגותיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק קפ"ז)

מבנינו יבנו את התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה
פרשת בא
מס' יומא מ.עד מב.
פרשת בשלח
מס' יומא מב: עד מד:

בריש מס' יומא וימא גנו רואים כמה משרה
היה צריך להכיר שלא יבא לידו מוטא, אף
כחיותו במקום המוקדש ביותר, וטובים
כמה משרה צריכים בשעה שיצאו
ממוקדים המטאים, וזה א"א רק בכת התורה
מדבר רבנו שליט"א פסוקי מס' מנחות

ב"ה

ז' שבט תש"ע

בא

שנה י"ב גליון ט"ז (תצ"ח)

מעיון השבוע

כמה מינים היה במכת ארבה

בפסוק במכת ארבה כתוב (י', י"ד) לפניו לא היה כן ארבה כמאוו
ואחריו לא יהיה כן. וברשיי ואחריו לא כן. ואותו שהיה בימי יואל שנאמר
בו כמאוו לא נהיה מן העולם (ויאל ב', ב'), למדנו שהיה כבד משל משה,
כי אותו של יואל היה עיי מינים הרבה, שהיו יחד ארבה ילק תסיל גום,
אבל של משה לא היה אלא של מן א', וכמוהו לא היה ולא היה. וכתוב
ברמב"ן על רשיי ויקשה עלי במאמר אהרן, הרי כתוב (תהלים ע"ח, מ"ו)
ויתן לחסול יבולם יוגיעם לארבה, וכתוב (שם ק"ח, ל"ד) אמר יואב ארבה
וילק ואין מספר. ואולי יאמר הרב שהיה מין הארבה של משה גדול משל
ארבה המינין של יואל גדולים משל משה. ואלה הדברים בטלים.
אבל "בכל גבול מצרים" נמשך, לפניו לא היה כן ארבה כמאוו ואחריו לא
יהיה כן שם. ויתכן כי בעבור היות ארץ מצרים לחם מאד ביאור, לא היה
שם ארבה גדול, כי דרכו לבא בשני עציצת המטר, וכאשר הוא מוזכר
לפעמים בכל הדורות, ועוד במאמר אהרן כד"ר המקרים כי רוח הקדום
נשאו, בעבור זה אמר כי היה גדול מאד מכל אשר נהיה במקרא העולם,
כי לפניו ואחריו איננו בא כמאוו, ובגדלו ידעו כי מכת אלהים היא שאין
רגילות לבא כאן באחד המינים, וגם אותו של יואל מכה מאת אלהים.
והוא רבינו תנאל בפירושו עתרת שלו מאת עתרת רבינו ועד
עכשיו אין ארבה מפיסד בכל ארץ מצרים, ואם יפול בא"י יבא ויכנס בגבול
מצרים אינו אוכל מכל יבול הארץ כלום עד עכשיו, ואומרים כי זה כבר ידוע
הוא לכל. בא וראה, כי בצפרדע אמר (ח', ה') רק ביאור תשארנה, ולפיכך
נשאר אלתצמך עד עכשיו. אבל בארבה כתוב לא נשאר ארבה א' בכל גבול
מצרים, ועל זה נאמר (תהלים ק"ה, ב') שיהיו בכל נפלאותיו.
ובצדה לדרך כתב ועידן נשאר לדקוק, מה קושיא הוא זאת מן יואל,
שהוצרכו גאונים יוליס לדרב בה, הלא תשובתה בצודה, כמו שתייר הרמב"ן
ז"ל, דמש' הכתוב כאן ואחריו לא יהיה כן קאי על מצרים דזקא הנוכח
בפסוק, אבל הארבה שהיה בימי יואל היה בא"י. וכל מפני שאין קיום
והעמדה לתייר זה, לפי שכבר רבינו תנאל בפ"י התורה שלו התרמב"ן ז"ל
נופה הביאו, מעת עתירת משה רבינו ועד עכשיו אין ארבה מפיסד בכל
גבול מצרים, ואם יפול בא"י יבא ויכנס בגבול מצרים אינו אוכל מכל יבול
הארץ כלום עד עכשיו וכו', ועל זה נאמר שיהיו בכל נפלאותיו ע"כ. והשתא
א"א לומר דקאי ואחריו לא יהיה כן אמצרים דזקא, דאיכא קשה מאי כן
דקאמר, דמשמע דקאי לא כן יהיה, אבל פחות מן יהיה, והא ליטא שהיה
מעת עתירת משה עד עכשיו אין ארבה מפיסד כלום בכל גבול מצרים, וכן
אין לתרץ דהא דאמר ואחריו לא יהיה כן קאי על שבא הארבה בהיפך
הסדר שלא כדרך העולם שבא הארבה מתחלה בבית פרעה ואח"כ בבית
עבדי ואח"כ בבית כל מצרים כדכתיב לעיל ומלאו בתוך ובתוך ובתי כל
עבדיך ובתי כל מצרים, ובלי ספק שבית המלך יותר פנימי מן בתי כל
עבדי, ובתי כל עבדי יותר פנימיים מן בתי כל מצרים, ואיך יכנסו הארבה
תחלה לפני ולפנים, ואח"כ בראש כל חוצות, אלא דאי שידך סג נעשה זה
כי כדרך החטא כן העונש, כי הוא התחיל בקלקלה תחלה, ואח"כ עבדי
ואח"כ כל מצרים, ועל זה הסדר ההפוך שלא כדרך העולם נאמר לפניו לא
היה ארבה כמאוו ואחריו לא יהיה כן, אבל בימי יואל לא באו על זה הסדר
ההפוך שלא כדרך העולם. כי גם זה התיירין אינו כלום, ומדקאמר הפסוק
מתחלה כבד מאד, ואח"כ לפניו לא היה כן ארבה כמאוו וגו', משמע בהדיא
דקאי על כבד מאד בנוכח בפסוק אבל לא על זה הסדר ההפוך שלא כדרך
העולם שלא נזכר כלל בפסוק זה. ועוד שהיה גם גבי מכת צפרדעים כתיב
הכי ובאו בביתך ובבית עבדיך ובעמך וגו', ופירשי בביתך ובבית עבדיך
עבדיך הוא התורה רבית תחלה ויאמר אל עמו, וממנו התחילה וכו'.
ובחוקיני כתב ומה שפי' רשיי משה מין אהרן, היינו בבית
אחת, ובמי יואל כן פתואל מציעו שבאו כל המינין כל אחד בפני עצמו זה
אחר זה כדכתיב (ויאל א', ד') יתר הגוים אכל הארבה וגו' והיינו דקאמר לא
נהיה כן מעולם, מגוים לחודיה לא נהיה מן העולם כן, וכן מארבה לחודיה
ומחסול ומילק.

המלאכים נתנו הודך על השמים, והשיבם, כלום יצר הרע יש
בכם, וניאוף וגניבה כלום יש ביניכם, ובחורה נאמר לא תגנובו
וכו'. הרי דעל ידי מעשה הגופניות זכינו לתורה. והוא בא אל
פרעה, נקרא היצר הרע אשר בעל כרחך צריך אתה לבוא אל
מעשה היצר, כי אני הכבדתי את לבו, היינו כי זהו כבודי
כביכול על ידי לב היצר, כשאתה מתגבר עליו, למען שיתי
אותותי אלה בקרבך, היינו שזוהו היה סיבה אשר אתה תקבל
אותיות התורה. והוא שפרשי ז"ל 'והתרה' בו אותיות 'התרה'
שעל ידי היצר זכיתם לתורה, ועל ידי התגברות על מעשה
הגופניות נקרא בשם מדבר כ"ל זהו והתרה לשון ותרין לשון
אלם שלא להיות בבחינת אלם שאינו מדבר חלילה

אמר נתנם

נתגלגל הגוי

בא אל פרעה כי אני הכבדתי אל לבו. פרשי ז"ל והתרה
בו. יש לרמוז על פי אומרו ז"ל הוטרב עבירה ושנה בה נעשה
לו כחיתר. ואיתא בספר חסד לאברהם מר' אברהם אוליא
אשר העונש הוא שנתגלגל בגוי, ואז מותר לו הכל. והוא בא אל
פרעה כי אני הכבדתי את לבו, היינו על ידי כבדות הלב שיש
לאדם ואינו חור בתשובה, רק עובר בפעם בפעם, על ידי זה
בא אל פרעה שנתגלגל בגוי, ואז והתרה בו, שנעשה לו הכל
כחיתר השם ישמרנו.

אמר נתנם

מדת הצדקה

ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו
לה' אלהינו, ודקוקו מפרשי התורה מה בא לרבות באמרו ג"ם
אתה. ונראה על פי מה שהביא בהיכל הברכה בפרשתם בשם
הרה"ק הרבי ר' יחיאל מיכל מולאטשוב ז"ע על הכתוב דבר
נא באוני העה וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי
כסף וכלי זהב. וקשה והלא מצוי בגמרא דממעטין רעהו ולא
של עכרים, ומדוע כאן קרא הכתוב את המצריים בתואר רעהו.
והיירך כי באמת קאי וישאלו איש מאת רעהו על ישראל, היינו
שנעטשו בני ישראל לגמול חסד איש אל רעהו, ועל ידי זה
השפיעו מדת החסד לכל העולם כולו, עד שגם המצריים יאחזו
במדת החסד וישאלו כלי כסף וכלי זהב, עכ"ד.
וזה האמרו וישאלו כלי כסף וכלי זהב, אף אתה תתן בידינו
זבחים ועולות, כי על ידי שיהיו בני ישראל במדת הצדקה
והחסד להטיב איש לולתו, ישפיעו מדת החסד גם על מצרים,
עד כדי כך שגם אתה תתן בידינו זבחים ועולות.

בר משה

נשארנו בחיים כדי שיעשו

איאת רבינו בחיי ז"ל שהיו בניא מתיים במכת הארבה
ובבעה"ט כתב שגם הארבה היו נחשים והיו נמיתים בהם ע"כ
אמר יוסר מעלי רק את המות הזה, והנה לפי מדת הדין הי'
מגיע להם לאבדם מן העולם מיד, אבל נמנע מיתתם בשביל
שהיה מקום לחול עליהם עד מכת בכורות וקיי"ש ועי"ז נתקדש
שמו ית' בעולם, וכמ"ש הכתוב ואך אותך דברו ותכחד מן
הארץ ואולם בעבור זאת הוצרכו רבות הראותך את כחי
ולמען ספר שמי בכל הארץ, ועי"ז יתבאר הכתוב למען ספר
באוני בנך וגו' את אשר התעלתי מצרים, שחקתי כי הי'
הצלחם לשחק בהם ולהוסיף עליהם עד מכות, ותכליתו הי'
למען ספר באוני בנך וגו' עי"ד הכתוב למען ספר שמי בכל
הארץ.

דברי יואל

שני טעמים היו בדבר
נסה ירך על השמים והיה חשך. ובמדרש, אמר הקב"ה
למלאכים, ראים הם ללקות בחושך והסכימו כולם וכו', ולמה
הביא עליהם חושך, מפני שני טעמים, בשביל מטמוניות
ובשביל רשעי ישראל, וקשה למה לא שאל המדרש מיד למה
הביא עליהם חשך, אלא המתין רק אחר שהמלאכים הסכימו
על כך. ונראה דהנה קי"ל דסנהדרין שפתחו כולם לחובה
פטור הגדן. וכתבו הפוסקים דהני מילי אם כולם אמרו מטעם
אחד, אבל אם אמרו טעמים שונים זה מזה, הרי הרוב לחיוב
וחיוב. וזה כוונת המדרש, אחר שאמר שכל המלאכים הסכימו
למכך חשך, שואל למה הביא עליהם חשך, והלא מן הדין
פטורין מכך הואיל ופתחו כולם לחובה, ומתוך שלא הסכימו
כולם מטעם אחד, אלא שני טעמים היו בדבר, ואז שפיר
חייבים אף דכולם לחובה.

תובט התורה

ממנו נקח לעבוד את ד'

וגם מקננו ירך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד
את ד' וגו'. נראה לפרש כי פרעה אמר שצאנכם ובקרכם יצג,
ולזה השיב משה שמקננו ילכו מעצמם עמנו, וכמו שמצינו
במדרש שהפר של אליהו הלך מעצמו להקרב על המזבח כדי
שיתקדש בו שם שמים, והוא שאמר, גם מקננו ירך עמנו לא
תשאר פרסה, לא ירצו להציב פרסה רגליון על אדמתך אלא
ירצו עמנו כדי שנוכל להקריבן, וממנו נקח לעבוד את ד',
שהמקנה נקח לימוד וריאה כיצד לעבוד את השי"ת בחשק
ובמסירות נפש.

חם סופר

משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. יש
לדקוק בבפ"ל הלשון משכו וקחו, דהיינו חך. ויש לפרש, דהנה
אמרו בפסחים דהגמנה על פסח אחד, יכול למשוך ידיו ממנו
ולהימנות על קרבן פסח אחר, עד שישחט הפסח הזה, אבל
אחר שחטו אינו יכול למשוך ידיו ממנו. וזה ביאור הכתוב,
משכו ותכלו למשוך ידיכם מפסח זה, וקחו לכם צאן, שתוכלו
להימנות על צאן אחר, זה רק עד ושחטו הפסח, עד שעת
שחטוהו, ולא אחר כך.

עמק החכמה

ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבלך, והגדת
לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ד' לי. קשה למה אמר
הלשון בעבור זה ולא אמר בעבור מזה, ועיין רשיי. ונראה דהנה
אמרו ר"ל בפסחים שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאו
הכתוב כאלו הן ברשותו, חמץ בפסח ובור בה"ה. וזה שאמר
הכתוב, ולא יראה לך חמץ בכל גבולך, וקשה דהא חמץ בפסח
אינו ברשותו של אדם ואף יכול לעבור עליו, לזה אמר בעבור
זה, כלומר בעבור זה לעבור על ולא יראה, עשה ד' לי, עשאו
ד' כאלו הוא שלי וברשותי.

החידק מוהר"ר משה מאיראויב ז"ע

ע"י מעשה הגופניות

בא אל פרעה. פרשי ז"ל והתרה בו, ונראה לרמוז על פי
מה שביארנו בפרשה הקודמת אשר העיקר לקדש מעשה
הבהמיות, ובהו מעלות על הבהמה להיות נקרא בבחינת
מדבר, כי בלא זה הרי הוא כאלם לא יפתח פיו, ועיקר כוונת
הבריאה כביכול הייתה בזה האופן, אשר האדם הייה מוכרח
לעשות מעשה יצר הרע כגון אכילה וכוונמה, ובהו
קדש עצמו ועל זה היה עיקר קבלת התורה, כי אמרו

נדבת הרבני החשוב מו"ה יעקב חיים מאשקאוויטש נ"י לע"ן אמו מרת מרים ב"ר מרדכי ע"ה נפטרה י"ב שבט שנת תש"ס

נולד בשנת תק"ב, והי' חוטר מגזע ר' **מרדכי יפה זצ"ל** בעל הלבושים, ונקרא על שמו, וגם חתם עצמו מרדכי יפה.

בעת שהי' ילד בימי הפעוטות בא פ"א **הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע** אל תוך העיר שבה דר אביו, והלך אביו לקבל פני הרה"ק מקארלין ולקח אתו גם את בנו הקטן, והתאונן האב על בנו שאין לו התמדה וביקש שיברכהו בהתמדת התורה, וכשרצה לילך משם אמר הרה"ק מקארלין לאביו הניחו את הילד אצלי לזמן מה, והה"ק מקארלין שכב על המטה, ויקח את הילד והניחוהו על לבו, וכשבא אביו ליקח אותו לביתו, אמר לו הרה"ק מקארלין, הנה הוכחתי לבניכם, ומעכשיו והלאה ילמוד בהתמדה, ואמר הרה"ק מלעכוויטש שבעת ההוא למד איך לעשות בעלי תשובות.

עוד בהיותו נער בגיל צעיר נתייתם מאביו, וחמלו עליו בני עירו ושכרו מלמד עבורו שילמוד בחדר, אבל הוא לא רצה ללמוד בחדר ורץ ביער מחוץ לעיר, ושם ישב כל היום, ולא ראהו שילמוד, אבל נפלאות מסופר שבהיותו בן י"ב שנים דרש פלפול מחודד בביהכ"ס הגדולה שבוילנא.

לומד ומלמד

רבותיו היו הרה"ק ר' שלמה מקארלין והרה"ק ר"ר ברוך ממעזבוז זי"ע, ואחר הסתלקותם התחיל להאיר לבות בני ישראל וללמדם דרכי עבודת ה', אמר עליו תלמידו הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שהי' גאון נפלא בכל חלקי התורה, אבל בקש מהשי"ת שלא יתוודע דבר זה בעולם, ואמר שפלא הוא שהמתנגדים דברו עליו שהוא ע"ה ששכחו שהוא דרש בביהכ"ס הגדול בוילנא בהיותו רק בן י"ב, ובוודאי הי' זאת רק בכח תפילתו.

יצדיק באמונתו

דרך עבודתו שלימד עם הבאים אליו הי' בעיקר אמונה פשוטה, וידועים משמו הרבה פתגמים קדישין מענין אמונה, הי' אומר "דאגה'ען טאר מען נישט, נאר די דאגה מעג א מענטש דאגה'ען, פארוואס ער דאגה'עט" ועוד הי' אומר "כל אדם צריך להאמין באמונה שלימה שיש לו אמונה שהשי"ת הוא סיבת כל הסיבות, ואף שאין באפשרותו כעת להאמין מפני שעבים מכסין אותו מכל מקום צריך שיהי' לו אמונה שלימה שיש לו אמונה". פ"א באו לפניו שני אנשים עם טענותיהם, האחד הי' לו חנות, והשני שכר חנותו לידו, באותו סחורה שיש לו, וטען הראשון שהוא מקפח פרנסתו, והשני טען

היקולא דצדיקיא

הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש זצ"ה הי' נפטר י"ג שבט שנת תק"ע לפ"ק

איך יכול לומר שאני מקפח פרנסתך הלא הוא נגד מאמר הז"ל "אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו" ואמר לפניו שטענות שניהם צדקו יחדיו, אלא שנתחלפו ביניכם, הראשון הי' צריך לטעון "שאינן אדם נוגע וכו', והשני הי' צריך לטעון איך אני פותח ליד הראשון ואני מקפח פרנסתו, ואז הי' שניכם צודקים וגם לא הי' ביניכם תרעומות. פ"א ראה יהודי פשוט מתהלך בשוק בטל, שאלו למה אינו לומד קצת גמרא או עין יעקב, אמר לו היהודי שאינו יודע כלום התחיל לחזור אתו הי"ג אני מאמין הרבה פעמים בלי מספר עד שהשריש בלבו אמונה גדולה.

כל עצמותיו תאמרנה

עבודתו שבלב זו תפלה הי' בכח רב ובקול חוצב להבות במסי"נ ממש, וידוע שקולו הי' צריד כי ניחר גרונו, ובעת התפלה הי' ניתז על הקיר שממולו טיפות דם מגרונו שהתאמץ לצעוק. פ"א נועדו יחדיו הרה"ק ר' נתן משידלאווצע עם הרה"ק ר' אברהם מסלאנים זי"ע, ושאל מוהר"י את ר"א מה הוא הדרך של לעכאוויטש השיב לו "כשאומר דבור יוצא מתחת עקביים" עד כל עצמותי תאמרנה. סיפר הוא בעצמו שבצעירתו התייגע מאד בברכות השחר, במלים וכוף את יצרנו להשתעבד לך, והי' מאריך בזה כמה שעות, וסיים ועכשיו אני עושה את כל זה בכהרף עין.

פזר נתן לאביונים

גדול הי' כוחו במדת הצדקה, אמר כל לילה לפני השינה אם נשאר אצלי פרוטה אחת שלא חלקתי לצדקה לא אוכל לישן כל הלילה, יער רייבט מיר אפ די זייטן א גאנצע נאכט" אמנם בשכבי על מטתי ולא נשאר אצלי אפי' פ"א אז אשכבה ואישן במנוחה. פ"א הי' רעב גדול במדינת ליטא והוא חילק מכיסו לאנשים הרבה, ויתמהו אנשים אין תמצא לו כל הכסף, כידוע להם שמעולם אין ת"י מעות מזומן, ויאמר אליהם תדעו כי אצלנו מתגוללים זהב תחת הספסלים לרוב, אך אנחנו מקבלים לעת הצורך כפי ההצטרכות ולא יותר.

ונשמע פתגם המלך

קשור הי' לחסידיו ודאג לכל אחד ואחד את מצבם כל היום אפי' את אשר איננו אצלו ממש, אלא במקום אחר גם לזה אותו ברוח קדשו, פ"א הזדמן לאחר מתלמידיו ושמו ר' מאיר להיות בר"ה ביריד לייפציג, והיות שדרכו הי' כל שנה להיות אצל רבו בר"ה ועכשיו נמצא בין אנשים אשכנזים מה שלא רגיל עד כה, ונפלה עליו כבדות גדולה עד כי לא הי' ביכלתו לפתוח פיו להתפלל, ויעמוד כאבן דומם בטמטום הלב ובעצבון רוח כאלם, והנה פתאום נשמע קול באזניו קול רבו הקדוש בזעקו "המלך" לפני העמוד, ויתעורר התלמיד מאלמתו, ויפתח לבו ומוחו והי' לו הארה גדולה, ויתפלל כדת כראוי וכנכון בכל שנה אצל רבו הק', וכאשר בא אח"כ אל רבו ונכנס אל הקודש פנימה לקבל שלום שמע שרבו, אומר "ונשמע פתגם המלך" אז א איד זאגט המלך נשמע גם בלייפציג ואמר לו לתלמידו "מאיריל איז וואר".

פועל ישועות

גם גדול הי' כוח ליפעול ישועות, פ"א בא לפניו אחד מאנשיו והזכיר לפניו מצבו הרע בפרנסה וכי לרש אין כל, אמר לו לך תביא לי שלושים רוי"כ, והאיש משתהא הלא הוא הזכיר עצמו שאין לו כסף והרבי אומר לו להביא לו, ונשאר שם בעמידה, וישאלהו מה תעמוד הלא צויתי לך אמר לו מהיכן אקח, אמר לו לך לרחוב ותביא לי, והנה אך יצוא והנה לנגדו חבירו סוחר גדול, ויאמר לו הסוחר טוב שראיתך, אני צריך עכשיו סחורה כזאת וכזאת הילך מעות ותתחיל לקנות עבורי, ויקח שלושים מעות רוי"כ ונתן לרבו, ומאז התחיל להצליח בכרכת רבו הק' עליו.

יצאה נשמתו באחד

נפטר ביום ו' עש"ק י"ג שבט שנת תק"ע בעיר סטאלין כשנסע להשתתף בשמחת נשואי נכדו, כשהגיע זמן הסתלקותו אמר בניגון "אל חי חלקנו צורנו צוה להציל" עד למען בריתו והי' מחזיק בידו אחת את זקנו ובידו השני את חוטי הציצית וחזר על התיבות הנ"ל פעמים הרבה עד שיצאה נשמתו במלים "אל חיי" ואח"כ מצאו אצלו ב' כיסים באחד הי' שלושים ואחד זהובים כמנין א"ל ובשני הי' שמונה עשרה זהובים כמנין ח"י (ואיתא בכתבי האריז"ל כי א"ל ח"י הוא שם של שמירת ברי"ק) ומנו"כ שם בסטאלין.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידיהם
 אותם ואזכור את בריתי, לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ופירש"י מתחת סבלות מצרים, טורח משא מצרים.
ב במסורה שני פעמים לכן, לכן אמור לבני ישראל אני ה', ואידך (במדרש כה"ט) לכן אמור הנני נתון לו את בריתי שלום. וביאר בתרגום יונתן, ואעבדיניה מלאך קיים ויחיה לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא.
ויתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (מכת י"ט) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, וכבת המהרש"א ז"ל דלא קאמר שהקב"ה מוליך אותו, אלא מוליכין אותו, כי מכל מחשבה ודיבור ומעשה בורא לו האדם מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע, ועל כן אמר בדרך שאדם רוצה לילך כפי רצונו ודעתו של אדם, מוליכין אותו, אותם המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו, עכ"ד.
 וכ"ל מן דו"ל וללה"ה בדברי יואל (עמוד קכב) התאונן על זה דמעתה הרי כמעט שנמנע הבחירה מן האדם, ולולא עזר אלהי אין בכח אנושי לעמוד ולהתגבר עליהם. וזה כוונת אמרינו (בתפלת ימים נוראים) אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד ממך, ר"ל השיי"ת זוכר את כל המפעל ועל כל מעשה יבא האדם ברין, אבל גם כל היצור לא נכחד ממך, היינו המלאך הנוצר מעבידה המכריחו לחטוא, אף זה לא נכחד ממך, ויש בזה לימוד זכות כי אין בכח בשר ודם להתגבר נגד מלאך, ומכל שכן אם רבים המה, עכ"ד.

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת וארא תש"ע-פאלם ספרינגס
 נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(תהלים כה ה) טוב ישר ה', דהקב"ה עושה הטוב והישר לפני משורת הדין, על כן יורה חטאים בדרך, שמקבלם בתשובה ומקיים מצות השבת באיזה אף שאינו לפי כבודו, עכ"ד. (תפיין במחלת ביטמן מצוה ק"ב אה"ו).
אמנם יש להעיר בזה, דלהלכה ק"ל (חרי"ט סי' ע"ב ס"ג) זקן שאין דרכו לטעון ולפרוק הואיל ואינה לפי כבודו פטור, ובכן הקב"ה פטור מלעזור לאדם במלחמת היצר. אולם מבואר שם, דאם היה חסיד ועושה לפני משורת הדין, אפילו היה נשיא הגדול וראה בהמת חבירו רובצת תחת משאוה, פרוק וטוען עמו. ולפי זה אף שהקב"ה אינו מחויב לעזור מן הדין, מכל מקום הקב"ה שומר הברית והחסד ועושה לפני משורת הדין, ועודו הוא לאדם לפרוק משאו שיוכל להתגבר על יצרו. (ומקור הדברים נובעם מדברי החיד"א בראש דוד פ' מטרים).

ובין מצוי במילת אברהם אבינו, דאיתא במדרש (ב"ר פ"ט ס"ג) נטל אברהם סכין ובא לתחוך והיה מתיירא שהיה זקן, מה עשה הקב"ה שלח ידו ואחז עמו, שנאמר (תהי"ט ט) וכרות עמו הברית. ובוה קיים הקב"ה מצות עובד תעובד עמו, ואע"פ שהקב"ה זקן ואינו לפי כבודו וכן הדין היה פטור מלעזור, מכל מקום מחל הקב"ה על כבודו ועושה לפני משורת הדין לבא לעזרתו של אברהם אבינו. ועל כן מי שענה לאברהם אבינו הוא יענו, יש לנו אב זקן הוא לא נשתנה ולא ישתנה, והוא יבא לעזרתו של כל אחד ואחד במלחמת היצר, וכל מי שיש לו רצון אמיתי לעשות רצון אבינו שבשמים, אלא יש לו מניעות ועיכובים מכחות היצר, הקב"ה יאחז בעזרו.

ועל פי הדברים האלה יש לבאר דברי הגמרא (מנחות מג:) בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר אי לי שאמרו ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו, לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר למנצח על השמינית ממזמור לדוד, על מלה שנתנה בשמיני. וראוי להבין למה נתיישבה דעתו במצות מילה, הרי אותו המצוה כבר נעשה בקטנותו על ידי זולתו, ומה דהוי כבר הוי, ובעת הזאת עדיין הוא ערום בלא מצוה. ולפי דרכינו י"ל כי בשעה שנכנס דוד המלך למרחץ, היינו לקיים הכתוב (ישעיה ט"ו) רצצו הזכר הסירור רוע מעלליכם, כי ברוב ענותנותו חשב עצמו לבחול חוטא גדול, שהוא מלא עליונות ופשעים, וקיים בעצמו לחכות (תהלים נ"א) ואתחבר נגדי המיד, וכאשר חשב בנפשו להתעורר לתשובה, אמר אי לי שאני ערום בלא מצוה, כי אף אם עשה איה מצוה, חשב בדעתו שלא נעשה המצוה כראוי שיהיה בכחם לברוא מלאכים שלימים ובראים שיהיה בכח לסייע לו ולערוך מלחמה נגד המלאכים המשחיתים שנבראו מן החטאים, ואם שאמר אי לי שאני ערום בלא מצוה, שאין לו המלאכים שנבראו מן המצות שיעורוהו.

אך כיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו, ונתחזק בוה דכשם שעזר הקב"ה לאברהם אבינו שיוכל לקיים מצות מילה, כן יעזרוהו השי"ת להתגבר נגד הקליפות וכוחות היצר, וכה יעזרו השי"ת לכל אחד באיזה מצב קשה שהוא, שיהיה לו סייעתא דשמיא, ואם יהיה לו רצון אמיתי ויעשה פעולות הראויים, השי"ת יסייע שיזכו להתגבר על כל המניעות.
וי"ל בוה הכתוב (חזקאל ט"ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי, דהנה בני ישראל במצרים היו ערום ועדיין מן המצות, ולא היה להם חבילות של מצות אשר יוכלו לערוך בוה מלחמה נגד המלאכים המשחיתים, ובאיזה כח היו יכולים להתגבר נגדם, לזה אמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין חיי, בזכות דם מילה (שמי"ט פ"ג ס"ג), כי מצות מילה אנו רואים שהשי"ת יסייע בבחינת כבוד בני ישראל שיוכלו להתגבר נגד המלאכים המשחיתים המכריחים את האדם לדבר עבירה, וכן נקבע להלכה לפני משורת הדין גם זקן ואינו לפי כבודו מותר, ועל כן אם עושים פעולות הראויים בהרהורי תשובה וחסדה על העבר וקבלה על הובה, והאדם עושה לעצמו גדרים וסיגים, ומקבל על

צמצו שמי"ת עינים וטהרת המחשבה ושמירת הדיבור, או הקב"ה מקיים עובד תעובד עמו.

ובזה יתבאר הכתוב וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידיהם אותם, וביאר מן דו"ל וללה"ה בדברי יואל בפרשתן (עמוד קכב) דנאקת בני ישראל היה מהכוחות הטומאה של קליפת מצרים שמכריחים אותם להרבות עוד חטאים, ע"ש. כי בני ישראל במצרים היו במצב קשה, בהיותם ערום ועדיין מן המצות, ולא היה להם מלאכים הנבראים מן המצות שסייעו בידם לערוך מלחמה נגד המלאכים המשחיתים, ולזה צוה הקב"ה למשה שיחזק את בני ישראל להודיע אותם כי ואזכור את בריתי, וכמו שסייע הקב"ה לבריתו של אברהם אבינו שיוכל לקיים מצות מילה, כן יסייע ביד בני ישראל שיעצלו מן המלאכים המשחיתים, לכן אמור לבני ישראל אני ה', מלך יחיד ומיוחד היה הה ויחיה, וכבת א"ז וללה"ה בישומ משה (פ' האזינו) דמכת שהקב"ה מלכותו עולמית יכול הוא למחול על כבודו, ע"ש. ולכן והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ופירש"י מטורח משא מצרים, ורמז בוה שיקיים הקב"ה מצות פריקה ממשא הכבדות אשר מנתים על כתפי בני ישראל, שלא יהיו עוד המלאכים המשחיתים מעבידיהם אותם לדבר כבודו ח"ו.

וואת תורת המסורה, לכן אמור לבני ישראל אני ה', שרמז בוה בהטחתו של השי"ת לכל אחד משראל המקבל על עצמו לעשות תשובה ולילך בדרך הטובה והישרה, וקשה לו מפאת הנסיונות הקשים, מבטיחו השי"ת שסייע בידו, לכן אמור הנני נתון לו את בריתי שלום, ואעבדיניה מלאך קיים ויחיה לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא, שגם בסוף יומיא בעקבתא דמשיחא כאשר ימצאו בני ישראל במדינה קשה וטמאה מלאה זוהמא, ויהיו מוכרחים ליצא בשווקים וברחובות להמציא טרף חקם, ויתערבו בגוים ויבאו את שיקוציהם דברים מאוסים, ועובדים נסיונות קשים, בכל עת ובכל זמן יסייע הקב"ה בידיו.

מה נאמר ומה נדבר, חיים אנתנו בעקבתא דמשיחא בדור קשה, הי תורת ותי מצות דמנוצ עלן, ואין לנו זכות המלאכים הטובים שיגנו ויבואו לעזרנו בעצב קשה של התגברות היצר, אך חלילה להתייאש, וע"ז נכתב בפרש קודש (פ' לפרש מה שאומרים ביום שב"ק, תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים, כי שב"ק בו באים לקדושה אף שהיה משוקע מקודם בטומאה, ולכן אומרים אז תחלה למקראי קודש, דעתה נפתח לו שערי ופתח התחלה להיות מנאן ואילך נקרא קודש אף שהיה משוקע מקודם בעבירות, והגם שלפי השכל והטבע אי אפשר זה, לזה אמר זכר ליציאת מצרים, שהיינו גם כן משוקעים עוד במ"ט שערי טומאה, וכמעט נשקענו רק השי"ת עשה לנו נס, והנס הזה הוא שער שבכל עת שנצרך לזה לצאת משוקע הטומאה לקדושה, יוציא אותנו ית"ש על ידי הזכר של יציאת מצרים, עכ"ד. ובוה אנו מתחזקים בימי השפ"ב, דכ"מי צאנו ממצרים יראנו נפלאות, וכמו במצרים ריחם הקב"ה על בני ישראל והוציאם מתחת סבלות טורח ומשא של מצרים, כן יסייע הקב"ה בידיו ויקיים מצות פריקה, הקב"ה לא נשתנה ולא ישתנה והוא הבעל הכוחות כולם כאמו ומקדם, השי"ת רוצה ומוכן לעזור לכל אחד מישראל, וכל מצוה שבמקם מאת השי"ת אגא ה' הושיעה נא, שיש לו נסיונות קשים, אך עם כל זה יש לו רצון להתנהג בקדושה ולעשות רצון ה' ומבקש שיעזרוהו השי"ת שיוכל להתגבר על הנסיונות הקשים, השי"ת עזר ומסייע לו, כוחות הקב"ה הוא אין לשער, ועזרתו יתברך אין לו גבול וקץ, ועל ידי זה יזכו להתגבר נגד המלאכים המשחיתים ולעול תשובה בשלמות, ובכוח תשובה נזכה להושיע בתשועת עולמים, בשובה נחת תושעון, וכמ"ש הרמב"ם אין ישראל נאלצין אלא בתשובה, ובכוח זה יקיים השי"ת מצות השבת אבידה על שם פורה נדחים, וכמ"ש בפיוט (ליל התקדש חג) חסיד הוא טהור הוא יבנה ביתו בקרוב, דכין שהקב"ה הוא חסיד ומתנהג לפני משורת הדין, על כן יקבץ נדחי ישראל ויבנה ביתו בקרוב, ויציאו מגלות החל הזה.

והשי"ת יעזורנו שנוכה לעשות תשובה ולתקן בשבועות הללו מה שחטאו לפני השי"ת, ונוכה להגיע לאופני תיקוני השבועות הראויים ולתקן כל מה שחטאו, ובכוח זה יוושעו בכל הענינים, והשי"ת יעזור שנוכה בשובה נחת תושעון, ולראות בהתרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עליו בב"א.

התודה והברכה
 למע"כ הבהור החשוב מו"מ בתו"ש
החתן פינחס יוסף דוב איידלס נ"י
 משב"ק אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
העומד לימנינו במסירות נאמנה ונפלאה מדי שבע בשבוע
 בהקלטת הדברות קודש
 ישא ברכה מאת ה' ויתברך בכל מילי דמיטב
 כברכה: **המערכת**

